

Lázár Ervin: A tolvaj

Lázár Ervin novellája a cím ígéretéhez híven a falusi parasztcsaládhoz éjjel belopakodó tolvajról szól. A család tagjai csak az éjszaka érkező betolakodó motozását hallják, és reggelre mindig eltűnik valami. És mivel a tolvaj vissza-visszatér, hogy újabb tárgyakat emeljen el, az apa segítséget hív. A legények pedig lesben állva készülnek az idegen lefűlélésére.

– Most meg a mozsártörő – mondta anyám; elvékonyodó hangjából éreztem, hogy türelme végén jár.

Akárki is az, hagyja abba ezt az idéttlen tréfát!

– Te csinálod velem ezt, kisfiam? – Sírósan mondja, csak valljam be végre, megbocsát.

– Én? – Nagyon rosszul esik a gyanúsítás.

Mire kellene nekem mozsártörő? Meg köcsögfedő falap, parázscsuptető, derelyevágó, pároskés, fakanál, borsszóró meg efféle konyhai vicik-vacak.

– Akkor mondd meg, hogy kicsoda! Eddig azt hittem, napközben jön. De nem. A mozsártörő este még megvolt. Határozottan emlékszem rá. Akkor már ablakot, ajtót, mindent bezártam. És megvolt. Ott volt a helyén.

Márpedig akkor csak olyasvalaki jöhet számításba, aki házon belül van. Mert idegen, ha kulcsa volna se tudna bejönni a rigli meg az akasztó miatt. S akkor ki lenne más, mint én?! A húgom még kicsi, a bátyám komoly nagyfiú, apám meg nem szokott idéttlen tréfákat csinálni.

– Mért nézel így?! Miért gondolod, hogy hazudok? – és a haragtól, szégyentől, a méltánytalanságtól viszketni kezd az orrom belseje, aj-aj, mindjárt sírva fakadok, hopp, egy könnyecsepp, anyám gyorsan odalép hozzám, az arcához húzza az arcomat.

Ebédkor összegyűlik a család. Krumpligombócok hagymalevest eszünk, és közben haditanácsot tartunk: „Ezek szerint mégis éjjel jár.” „De hol jön be?” „Én hallottam az éjjel egy csörrenést, mintha valaki belekotort volna az evőeszközök közé.” „Én meg lépteket hallottam. Halkan, mint a macska, osont valaki. Mezítláb.”

– Na, majd végére járunk ennek a lopkodásnak – mondja apám határozottan.

Este besorjázik a házba hat legény. A Jósvaliak, Bedzsó, Gazdag Pisti, meg Tájbel Lőrinc. A konyhába mennek. Egyik az asztal alá ül, a másik az ablakszögletbe, Bedzsó a fal meg a konyhaszekrény közé. Elrejtőznek.

– Csak kiáltsatok – mondja apám –, azonnal jövök a lámpával.

Bent a szobában azért elfűjja a petróleumlámpát, nehogy a fény elriassza a tolvajt, de nem fekszik le, felöltözve ül a lámpa mellett, a gyufa a keze ügyében.

Én sem akarok elaludni. Nem moccan semmi. Dübörög a csend, hasogatja a dobhártyámat. A szemem lassan lecsukódik. Már barna ködökben szállok, amikor felharsan a kiáltás:

– Megvan!

Sietős zajok, sercen a gyufa, a lámpacilinderben kihúzza magát a láng, apám két lépéssel a konyhában van, mi meg mindnyájan utána.

– Itt van, fogom – mondja Jósvali Jancsi.

Már bent vannak a lámpa fénykörében, mindenki döbbenetben néz.

Jósvali Jancsi egy ismeretlen, meztelen kisgyerek karját szorítja.

A gyerek rémülten bámul ránk, még a fütyülője is reszket a félelemtől.

Anyám közelebb megy hozzá, a háta mögé néz.

– Apa – mondja elszoruló hangon –, világíts ide!

Apám fölemeli a lámpát, a fény a gyerek hátára esik.

– De hiszen... de hiszen – suttoja anyám.

Látjuk mindnyájan, amit nem mer kimondani. A gyereknek szárnya van. Két borzos, fehér szárnyacska.

– János, engedje el.

Jósvali Jancsi elereszti a gyerek karját, anyám gyorsan kireteszeli a kijárat ajtót, kiakasztja a kampót, megforgatja a zárjában a kulcsot, és kitarja.

Bezuhan a házba a tücsökciripelés éjszaka. Szikráznak odafönn a csillagok, a hold ridegsárga.

A gyerek gyors léptekkel kiset a házból. Csak amikor már eltűnt, akkor merünk utánamenni.

– Hol van?

Hátrafeszített nyakkal nézzük az eget.

– Most – kiáltja a bátyám –, láttátok, átrepült a hold előtt. Igen, mintha valami fekete pötty elúszott volna ott.

Attól kezdve hosszú ideig rosszul aludtunk éjszakánként. Füleltünk. De nem csörrent semmi, nem koppant, nem

csisszent, nem suhogott. Az angyal nem jött többé.

– Hátha még sok mindenre szüksége lett volna – szomorkodott anyám, és esténként telerakta a kiskonyha előtti malomkő asztalt konyhai tárgyakkal, terítőkkal, szalvétákkal. De sohasem hiányzott belőle semmi.

Most, felnőtt férfiként, felriadok néha éjszaka, és fülelek.

Hátha itt motoz a lakásban egy angyal! Hátha szüksége van valamire a dolgaim közül!

De nem moccan semmi, csak a csend hasogatja a dobhártyámat.

1. Milyen érzéseket keltett benned a történet? Gyűjts olyan szavakat, amelyek véleményed szerint kifejezik a novella hangulatát!

2. Keresd olyan idős nénit a környezetedben, aki ismeri ezeket az eszközöket, és beszélj vele a használatukról! Ha mód van rá, készíts fényképeket is! A beszélgetésről készíts feljegyzést, s számolj be az osztálytársaidnak arról, mit hallottál!

3. Keresd meg azt a szövegrészt, ahol a háziak életében történő fordulatról olvashatsz! Miért válik ez számukra fordulóponttá?

4. Miért nem jött többet az angyal?

5. Gyűjtsd ki:

- a. hol játszódik a történet;

- b. kik a legfontosabb szereplők;

- c. mikor, mennyi idő alatt játszódik a történet?

